

РИЗИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ ТАРИФІВ В СОНЯЧНІЙ ЕНЕРГЕТИЦІ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі досліджено ризики розвитку сонячної енергетики, зумовлені технічними аспектами розвитку галузі, а також політичними рішеннями влади в Україні

Ключові слова: сонячна енергетика, сонячні батареї, зелений тариф, аукціон, інвестор.

Summary

The paper investigates the risks of solar energy development caused by the technical aspects of the development of the industry, as well as political decisions of the authorities in Ukraine

Keywords: solar power, green tariff, imbalance, auction, investor.

Сонячна енергетика - одна з найперспективніших галузей відновлюваної енергетики для України. За останні роки через активний розвиток технологій, що призвів до поступового здешевлення обладнання, значно знизилась вартість електроенергії, виробленої з ВДЕ, особливо в сонячній енергетиці. Виникла потреба змінити підходи до підтримки виробників "зеленої" електроенергії, тому наприкінці 2018 року Верховна Рада ухвалила в першому читанні законопроект №8449-д щодо нової системи підтримки ВДЕ, згідно з яким з 2020 року планувалось знизити "зелений" тариф для сонячних електростанцій (СЕС) на 25%, для вітро-електростанцій (ВЕС) — на 10%. Це помітно здешевлює вартість "зеленої" енергії для українців, але не це головне в документі. Основне нововведення — перехід від "зеленого" тарифу до аукціонів на постачання енергії з ВДЕ. Аукціони мали б визначати переможця за єдиним критерієм — найнижчою ціною.

За умовами інвестиційних угод, гарантованих державою, «зелений» тариф оплачується в повному обсязі незалежно від споживання. Згідно з дослідженням ВДЕ України / Wärtsilä 2018 у перерахунку на платежі за невикористану електроенергію споживачі будуть втрачати близько 580 млн євро в рік. Оскільки найбільші втрати виникають через недостатню гнучкість наявної енергосистеми, то й вирішення проблеми полягає в збільшенні гнучкості. Зазвичай йдеться про запровадження в енергосистемі комбінації систем накопичення й високоманевреної генерації. Якщо проблеми негнучкості не будуть вирішені, подальше зростання зеленої енергетики втрачає сенс: частка обмеженої енергії ВДЕ буде рости до 40% при 9,5 ГВт ВДЕ і більше 50% при 13,5 ГВт ВДЕ. [1] Сьогоднішні показники ринку ВДЕ наведено на рисунку 1.

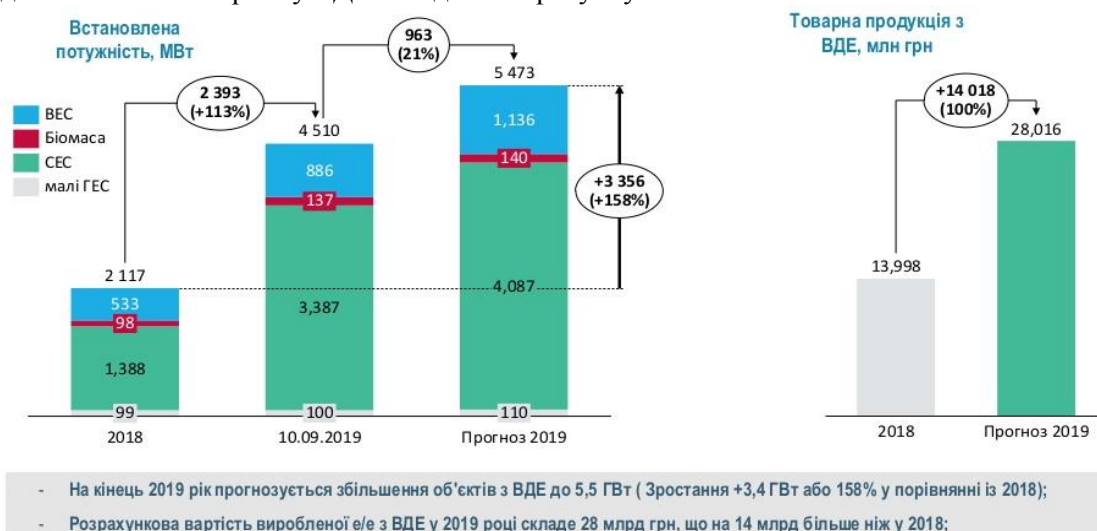

Рис. 1 – Виробництво електроенергії за зеленим тарифом в Україні [2]

Інший негативний наслідок нарощування встановленої потужності ВДЕ - необхідність балансувати переривчасту енергію СЕС і ВЕС. В Україні це здійснюється переважно за допомогою вугільних станцій. З фінансової точки зору мова йде про необхідність закуповувати все більший обсяг

«гарячого» резерву, для чого необхідно тримати в роботі все більше блоків вугільних ТЕС і спалювати все більше вугілля. Крім того, робота ТЕС в неефективному режимі часткового навантаження призводить до підвищеного споживання вугілля і зростання викидів CO₂. І в результаті - вугільна генерація буде витіснити більш екологічну і дешеву атомну енергію.

Орієнтовна потреба в інвестиціях для впровадження таких потужностей становить 1,2–1,4 млрд євро й може здатися недоречною в умовах і так загостреної фінансової ситуації. Але саме інвестиції у високоманеврені потужності стабілізують ринок у довгостроковій перспективі, не створюючи миттєвого цінового перенавантаження на ньому. Починаючи вже з наступного року додаткові фінансові негативні наслідки зростання ВДЕ можуть досягти 800-900 млн євро в рік (диспетчерські обмеження ВДЕ і витрати на балансування). Інвестори відновлюваної генерації вже стурбовані браком балансуємих потужностей. Так, ДТЕК планує наступного року запустити пілотний проект системи накопичення електроенергії (energy storage).

Сьогоднішня влада запропонувала драконівські заходи по знищенню вітчизняної "зеленої" енергетики: від введення нових податків на існуючі станції ВДЕ до ретроспективного урізання "зеленого" тарифу. Будь-які намагання держави знизити "зелений" тариф для існуючих і споруджуваних проектів призведе до позовів в міжнародні інвестиційні арбітражі на сотні мільйонів доларів від зарубіжних інвесторів та іноземних банків, що кредитували ці проекти, які Україна програє і платитиме з державного бюджету. Майже 500 компаній і 12 тисяч домогосподарств, які вклали понад 8 млрд дол в розвиток "зеленої" енергетики, стануть заложниками ситуації. Потенційні іноземні інвестори отримують недвозначний сигнал: вкладати гроші в українську економіку вкрай ризиковано - влада може в будь-який момент змінити правила гри на догоду інтересам наближених до них олігархів. Без масштабних інвестицій технологічна відсталість нашої країни продовжиться назавжди. Все це неприпустимо висока ціна задоволення бізнес-інтересів одного олігарху. Надто висока для майбутнього народу і держави [3].

Набуття Україною енергетичної незалежності було одним з ключових пріоритетів Кабміну останні 5 років. Енергетичний сектор України трансформувалася згідно з європейськими нормативами і правилами в очікуванні усунення невизначеності щодо продовження транзиту газу після 2019 року. Але насправді ситуація складається ще більш критична з огляду на дозвіл влади Зеленського відновити імпорт в Україну електроенергії з ворожої Росії. На фоні наведених вище технічних дисбалансів, які ускладнювали роботу енергосистеми, ситуація, коли в країну почала заходити ще й російська електрика некерованого обсягу, може поставити хрест на розвитку ВДЕ в Україні в принципі. Фінансові наслідки для держави, а відповідно для громадян, які це оплачуватимуть, а також інвесторів ВДЕ спрогнозувати важко, адже енерго-економічна диверсія влади Зеленського проти України матиме як мінімум такі наслідки: зупинку і розбалансування, фінансові збитки вітчизняних підприємств енергетичної галузі, витрати на оплату російської електрики, витрати на компенсацію електрики з відновлювальних джерел, яка фактично економікою не споживатиметься, і головне – втрата стійкості і незалежності вітчизняної енергосистеми перед зовнішніми загрозами. Говорити про виконання схваленої 2017 року урядом Енергетичної стратегії України на період до 2035 року, якою передбачено 25% ВДЕ в загальному первинному постачанні енергії до 2035 року, вже не взагалі не приходиться.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Петрик І. «Зеленые» возможности: новые мощности вместо урезания тарифов. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mind.ua/ru/openmind/20204117-zelenye-vozmozhnosti-novye-moshchnosti-vmesto-urezaniya-tarifov>
2. Ринок електричної енергії України: функціонування, виклики, проблеми та шляхи їх подолання. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/?news=9395>
3. Сердюк Т. В. Особливості державної політики в стимулюванні використання відновлювальних джерел енергії в Україні/ Т.В. Сердюк, С. Ю. Франишина// Розробка та вдосконалення енергетичних систем з урахуванням наявного потенціалу альтернативних джерел енергії : колективна монографія / за ред. О.О. Горба, Т.О. Чайки, І.О. Яснолоб. – П. :ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2017. – 326 с.- С. 79-86

Сердюк Тетяна Василівна – канд. екон. наук, доцент кафедри будівництва, міського господарства і архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: serdyuktanya@gmail.com

Лемішко Катерина Костянтинівна – студент групи Б-19м, факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: lemishko.katva@gmail.com

Tatiana V. Serdyuk - PhD, assistant of professor. Department of construction, urban and architecture. Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia.

Kateryna K. Lemishko - student of group B-19m, faculty of heat and power engineering and gas supply, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia